

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Harstad kommune v/areal- og byggesakstjenesten
Postmottak
9479 Harstad

12.06.2013

Høringsuttalelse til planprogram for kommunedelens arealdel for Harstad kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Harstad kommune har forslag til planprogram for kommunedelens arealdel ute på høring og ønsker å komme med innspill.

Harstad kommune er en bykommune med store kvaliteter hva gjelder variert og vakker natur som bidrar til verdifulle naturopplevelser for allmennheten. Naturen og friluftsmulighetene i kommunen gagnar både omdømme, bolyst, reiselivsnæring, folkehelse og livskvaliteten til folk flest. Dette er svært viktig å ivareta gjennom kommuneplanens arealdel.

Friluftsliv og folkehelse

Folkehelseperspektivet er et viktig overordnet mål som må gå som en rød tråd gjennom alle planer i kommunen, på tvers av sektorer. Det er mange faktorer som påvirker folkehelsen, men FNF Troms ønsker å særlig trekke fram to ting: sosial kapital (inkludering, nettverk, tillit) og fysisk aktivitet kombinert med naturopplevelser.

FNF Troms ønsker å understreke hvilken viktig rolle friluftslivet bidrar med i folkehelsesammenheng. Friluftsliv er landets største enkeltkilde til fysisk aktivitet og 90 % av Norges befolkning deltar i løpet av året. Friluftsliv er førstevalget for de som ønsker å komme i form, de innaktives foretrukne aktivitet, har lave investeringskostnader, er lavterskel og sosialt utjevne. Friluftslivet favner bredt og fanger ofte opp de som faller utenfor konkurransebasert aktivitet, samt er en aktivitet hvor nettverk dannes og styrkes. Friluftsliv har dokumentert positiv effekt på fysisk og psykisk helse, og flere forskningsrapporter viser at naturopplevelser kombinert med fysisk aktivitet er blant de viktigste faktorene for vår totale helsetilstand. I tillegg har friluftsliv en høy egenverdi. FNF Troms mener dette burde ligge til grunn for å ivareta og tilrettelegge for et mangfoldig og aktivt friluftsliv gjennom arealdelen.

Boligbygging og grøntområder

I planforslaget er det et ønske om å ”*legge til rette for attraktive boligområder*”. For å lykkes med dette foreslår FNF Troms at boområdene planlegges i nær sammenheng med gang- og sykkelveier. Dette er avgjørende både med tanke på sikkerhet, trivsel og folkehelse. Vi foreslår også at tilgangen og nærheten til stier og løyper tas hensyn til ved boligutbygging. Et annet viktig moment

---

FNF Troms, Fylkeshuset, Pb. 6105, 9291 Tromsø
Tlf: 776 42131 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansjoner i Troms og representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

er å sikre grønne korridorer, ”100-meterskoger”, stier til ”byfjell” og Folkeparken, barnetråkk osv., dette er essensielt for å tilrettelegge for at folk flest naturlig tar aktive valg i hverdagen. God helse skapes i skjæringspunktet mellom enkeltindividets frie valg og samfunnets innsats for å tilrettelegge slik at de sunne og helsefremmende valgene blir de enkle og naturlige. Dersom et grøntområde ligger lenger unna enn 500 meter fra boligen synker aktiviteten med nærmere 60 %. Vi vil også presisere at turstier/turløyper er den anleggstypen den norske befolkningen bruker mest. Dette er langt hyppigere brukt enn for eksempel helsestudio og idrettshaller. En undersøkelse fra Ipsos MMI 2012 om hvilken aktivitet folk flest vil gjøre for å øke sitt aktivitetsnivå, er det entydig at fysisk aktivitet i natur og nærmiljøet står øverst på ønskelisten. En sti- og løypesatsing og bevaring av grøntområder i Harstad vil bidra til å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. Harstad er dyktige på dette feltet, men vi oppfordrer likevel Harstad kommune til å utarbeide en sti- og løypeplan som skal sikre forvaltningen av eksisterende turløper, kartlegge behovet for nye løyper og sørge for etablering av disse.

FNF Troms synes det er positivt at kommunen vil vurdere fortetningspotensialet i eksisterende boligområder. Vi mener det er klokt å bygge arealeffektivt rundt eksisterende infrastruktur og knutepunkter, noe som også er i tråd med regjeringens politikk. Det som blir avgjørende i denne sammenheng er å strategisk ivareta og tilrettelegge for grøntområder og nærturstier i disse områdene slik at det blir lav terskel å komme seg ut i vakre omgivelser og frisk luft.

FNF Troms er kjent med at Harstad kommune har gjort kartlegginger over barnetråkk. Dette er meget positivt og vi håper kunnskapen blir benyttet aktivt i arealplanleggingen. Det er også fordelaktig om disse registreringene kommer med som eget tema i arealdelen. Vi vil minne om at det sannsynligvis gjenstår stier og løyper som ikke enda er registrert og ber om at dette tas høyde for og undersøkes før eventuelle utbygginger.

FNF Troms anbefaler å bevare og å tilrettelegge for møteplasser i friluft i både gamle og nye boligområder. Dette er et effektivt og nyttig virkemiddel for å kombinere fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosiale nettverk. Vi vil også understreke viktigheten av å ivareta grøntområder i nærhet til barnehager og skoler slik at disse kan benyttes aktivt til turer, lek og friluftsliv og uteaktivitet i undervisningssammenheng. Disse områdene burde båndlegges gjennom arealdelen. Vi anbefaler at det tilrettelegges for mer friluftsliv og uteaktivitet i undervisningssammenheng i både skole og barnehager i Harstad.

FNF Troms oppfordrer til at eksisterende bekker skal bevares så nært opptil sin naturlige form som mulig. Bekkelukning bør ikke tillates og lukkede vannveier bør åpnes i den grad det er praktisk gjennomførbart.

Strandsone

FNF Troms minner om viktigheten av å ivareta 100-metersbeltet ved sjø og vassdrag for allmennheten og biologisk mangfold. Vi er klar over at Harstad kommune etter retningslinjene for differensiert strandsoneforvaltning ligger i område tre 3 (områder med mindre press på arealene), men vi mener det likevel er viktig å være restriktiv til bygging i 100-metersonen. Store deler av sentrumsnære Harstad er allerede utbygd i strandsonen og har et stort press på disse arealene. Det blir særlig viktig å sikre de gjenværende områdene for allmennheten gjennom arealdelen. Det er avgjørende å ha tilgjengelige og attraktive strandsonearealer nært hvor folk flest bor.

Friluftsområder

Harstad har et statlig sikret friluftsområde, Kanebogen. Dette er meget viktig for friluftsliv og bading, samt for kajakkpadling. Friluftslivsområdet må tilrettelegges og driftes slik at det framstår som attraktivt til bruk for hele befolkningen. For å møte folkehelseutfordringene trengs det økte

økonomiske virkemidler i hele tiltakskjeden: sikring, tilrettelegging, forvaltning og drift, informasjon og aktivitetstiltak for friluftsområdene.

FNF Troms mener det er viktig at kommunen har friluftsområder som er tilgjengelig for alle gjennom universell utforming. Det er viktig å planlegge for god framkommelighet og muligheter for parkering ved friluftsområder generelt. Vi vil også understreke at "alle" nødvendigvis ikke må ha tilgang på alt. De aller fleste har behov for utfordringer i ulik grad og urørt natur er også en form for tilrettelegging. God, differensiert tilrettelegging må formes gjennom strategisk planlegging.

Harstad har et særegent flott, bynært friluftsområde i Folkeparken. Området har mange kvaliteter og er særlig verdifullt da det ligger lett tilgjengelig og nært byen. FNF Troms synes Harstad har gjort en god jobb med å ivareta og tilrettelegge i Folkeparken. I en tid med vekst og stadig press på nye arealer i Harstad blir det meget viktig å sikre dette området videre til beste for allmennheten, folkehelse og gode opplevelser. Selv om en bare tar noen grønt strukturer «her og der» blir det fort store inngrep i sum, og det er meget sjeldent at noe tilbakeføres til grøntområder. Å sikre folkeparken gjennom arealdelen blir avgjørende.

Vi vil minne om at den pågående kartleggingen av friluftsområder, i regi av Troms fylkeskommune, bør legges til grunn for arealplanleggingen og at viktige friluftsområder vises i arealplankartet. FNF Troms anbefaler at et temakart for friluftsliv bør inngå i den nye arealplanen, og et flott utgangspunkt for dette er nettopp kartleggingsprosjektet. Resultatene kan benyttes i arealplanlegging, men også i kobling med reiselivet, regionale/kommunale sti- og løypeplaner og tilgjengeliggjøres for folk i kommunen slik at de blir bedre kjent med sine områder og friluftsmuligheter. Dette er informasjon som er altfor verdifull til å havne i en skuff. Vi vil også understreke at videre detaljkartlegginger er en viktig oppfølging i enkelte områder.

FNF Troms gjør også oppmerksom på at en bør være varsom med graden av hyttebygging slik at den ikke går ut over viktige natur- og friluftsområder. Det er særlig viktig å være oppmerksom på sumvirkninger i forhold til både tidligere og framtidige utbygninger.

Å ivareta naturen og friluftsmulighetene/ -områdene er avgjørende for at Harstad skal kunne opprettholde sitt rike tilbud innenfor kultur- og naturopplevelser. Dette vil gagne både folkehelse, bolyst og næringsutvikling.

Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser

FNF Troms vil rose kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser 2010-2013. Planen inneholder mange av de momentene vi mener er viktige for å sikre et aktivt, attraktivt og helsefremmende Harstad. Vi håper at det legges stor vekt på denne kommunedelplanen i utarbeidningen av arealplanen og at konkrete strategier følges opp, som for eksempel sammenhengende gang- og sykkelstier i kommunen, opparbeidelse av flere grønne lommer, styrking av mulighetene for opphold i friluft ved sjøkanten og uteareal som oppfordrer til fysisk utfoldelse i barnehage og skole.

Inngrepsfri natur

Harstad kommune har en rik og variert natur, inkludert flere viktige naturtyper og verneområder. Likevel finnes det ingen villmarkspregede områder i kommunen (lenger enn 5 km fra tyngre teknisk inngrep) og til sammen kun ca. 10 km² INON i sone 1 (3-5 km). Det er også sparsomt med INON sone 2 (1-3 km) i Harstad. I 20-årsperioden 1988-2008 har det gått tapt ca. 6 km² i sistnevnte kategori (inkludert gamle Bjarkøy kommune), det er ca. 107 km² igjen, noe som utgjør ca. 24 % av dagens areal i kommunen. Dette gjør det ekstra viktig å ivareta de siste inngrepsfrie områdene i kommunen. Ifølge Direktoratet for Naturforvaltning forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge, noe som gir oss et særlig ansvar for å ta godt vare på de gjenværende

områdene. FNF Troms foreslår at områdene med inngrepsfri natur (især sone 1 og 2), i likhet med de vernede områdene, vises som hensynssoner på arealplankartet. Dette er ønskelig da det er en del av den nasjonale miljøpolitikken å bevare inngrepsfri natur (Storingsproposisjon 1 S (2009-2010)), verdifulle landskap, vann og vassdrag og viktige områder for biologisk mangfold og friluftsliv. Vi vet at INON-områder ikke er juridisk bindende å bevare, men vi tror det vil lette saksbehandlingen i kommunen at områder som er særlig viktig å ivareta er tydelig definert.

Samferdsel

FNF Troms mener det er nødvendig med en ambisiøs satsing på utbygging av gang- og sykkelveier i kommunen. Dette er et av de mest effektive grepene innen samferdselssektoren for å løfte trivsel og folkehelse. I tillegg til å være helsefremmende er det også miljøvennlig og fører til tryggere nærmiljø. FNF Troms anbefaler å legge særlig vekt på trygge skoleveier slik at barn og unge kan gå og sykle til skolen, samt å tilrettelegge for sykkelparkeringer. Det samme gjelder for barnehager. Arbeidet med utbygging av turveier for friluftsliv bør også ses i sammenheng med anlegging av gang- og sykkelveier for transport. Dersom de rette løsningene velges og utformingen gjøres med høy kvalitet, kan slike strukturer også benyttes til friluftsliv. FNF Troms deltar gjerne i et videre samarbeid. Vi ønsker også å understreke behovet for utfartsparkeringer ved viktige friluftsområder, samt vedlikehold og brøyting av disse. En god plan for å drifte og vedlikeholde gang- og sykkelveiene, særlig vinterstid, er nødvendig, da en ser at dette kan være utfordrende mange steder og at for eksempel mangelfull brøyting ofte resulterer i redusert aktivitet. Kollektivtransport er et viktig felt som må løftes. Hvordan få til gode og attraktive kollektivsystem? Hvilke knutepunkt vil en ha? En må allerede i arealplanstadiet legge rammene for gode kollektive transportløsninger mellom boligområder, næring og friluftsområder. Det er viktig at buss kan være et enkelt og reelt alternativ til populære turmål og utfartssteder i kommunen. Dette reduserer også problematikken knyttet til parkering.

Energi og klima

FNF Troms er positive til at Harstad kommune har en egen energi- og klimaplan. Vi minner om at god og effektiv arealplanlegging vil ha gunstige effekter på klima, uten nødvendigvis å være arealkrevende og konfliktskapende. Vi tenker da særlig på gode løsninger innenfor samferdsel og bygg. FNF Troms er klar over at det finnes to eksisterende vannkraftverk i kommunen. Vi ønsker å gjøre oppmerksom på at det i Troms er svært mange søknader om småkraftutbygging inne hos NVE, per i dag 77. I Harstad kommune er det i dag ingen småkraftsøknader inne, men vi vet at det finnes potensielle vassdrag. Det er lite sannsynlig at søknader vil komme da køen allerede er stor hos NVE og sjansene er små for å realisere eventuelle prosjekter innen 2020 for å få støtte. Det er likevel viktig å se på sumvirkningene av eventuelle utbygginger/søknader og sørge for at de ikke går ut over viktige natur og friluftsområder, samt å ha et bevisst forhold til i hvilken grad ny energi erstatter ikke fornybar energi, eller hovedsakelig blir et ledd i lavere strømpriser og økt forbruk. FNF Troms har tillit til at kommunen er oppmerksom på feltet, bidrar til et godt kunnskapsgrunnlag og er pådriver for at eventuelle utbygginger gjøres på en helhetlig og miljøvennlig måte som ikke går på bekostning av verdifulle områder for natur, friluftsliv, biologisk mangfold og gode opplevelser for folk flest. Dette gjelder også for potensiell vindkraft. FNF Troms er bekymret for at en eventuell etablering av vindkraft på Middagsfjellet eller Sørvikfjellet vil kunne få store negative konsekvenser for friluftsliv, reiseliv og bolyst. FNF Troms vil anbefale at det i tiden fremover hovedsakelig satses på energisparende og energieffektiviserende tiltak i Harstad. Dette er både lønnsomt og lite konfliktfullt i tillegg til å gagne miljøet.

Samlet virkning

Det er viktig at det blir gjort gode, samlede vurderinger av virkningene ved alternative arealbruksendringer. Disse må også omfatte de ulike fagtema som friluftsliv, landskap, strandsone og folkehelse.

Medvirkning

FNF Troms håper på reell og bred medvirkning i planprosessen. Vi er fornøyd med at Harstad kommune arrangerer flere informasjonsmøter for befolkningen og interesserte parter i anledning forslag til planprogrammet. Det er også positivt at disse er på kveldstid, da det letter mulighetene for frivillige til å delta. Natur- og friluftsansjonene ønsker å bli inkludert med videre i planarbeidet.

Vi tar gjerne mot henvendelser fra kommunen i saker og områder som berører våre medlemmers interesser.

FNF Troms ønsker Harstad kommune lykke til i arbeidet med å ferdigstille planprogrammet til kommuneplanens arealdel.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms fylkeskommune